

ΕΚ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ

Η ΠΡΩΤΗ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΚΛΟΓΗ

Ἐλλάς ἐγένετο δι' ἀναιμάκτου ἐπαναστάσεως συνταγματική. Ἡ συγκληθεῖσα Ἐθνική Συνέλευσις σὺν τοῖς ἄλλοις ὑψηλοῖς αὐτῆς ἔργοις, συνέταξε καὶ τὸν ἐκλογικὸν νόμον, ἡ δὲ ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον κυβέρνησις ἀνέλαβε νὰ προπαρασκευάσῃ καὶ διενεργήσῃ τὰς πρῶτας βουλευτικὰς ἐκλογάς.

Κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ψηφισθέντα ἐκλογικὸν νόμον ἡ τῆς ψηφοφορίας διάρκεια ἦτο ὀκταήμερος, ἡ ἐκλογή ἐνηργεῖτο διὰ ψηφοδελτίων, καὶ ἐν περιπτώσει μὴ ἀπολύτου πλειοψηφίας ἐπανελαμβάνετο. Ὄφειλον δὲ ν' ἀναγγέλλωσι καταλλήλως τῆς ἐνάρξεως τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν οἱ ἀρμόδιοι διοικηταί, ἐνῶ οἱ Δήμαρχοι ἤθελον ἐπιμελεῖσθαι τὰ τῆς προπαρασκευῆς τῆς ψηφοφορίας, ἀποστέλλοντες εἰς ἕκαστον ἐκλογικὸν τμήμα τῆς περιφέρειᾶς τῶν ἀνὰ μίαν κάλπην. Τὸ σύγχρονον τῆς ἐκλογῆς καθ' ἅπαν τὸ κράτος δὲν ἦτο ὑποχρεωτικόν. Οὕτως ἐνῶ περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου εἶχον ἤδη περατωθῆ αἱ ἐκλογαὶ ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς πλείσταις ἐπαρχίαις τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἐν Ἀττικῇ μόλις ἤρξατο ἡ ψηφοφορία τὴν 1ην Αὐγούστου.

* * *

Ἀφοῦ εἶχον ἀπέλθει ἤδη οἱ Βαυαροί, αἱ συνταγματικαὶ ἐλευθερίαι ἀσφαλισθῆ ἐν σοφωτάτῳ κειμένῳ, καὶ λήξει αἱ ἐπὶ τῇ σωτηρίῳ μεταβολῇ πανηγύρεις καὶ θυσίαι, ἡ πολιτικὴ εὐγλωττία τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ἐκινδύνευε νὰ πάθῃ ἐξ ἀτροφίας. Λίαν ἐπικαίρως δὲ παρέστη ἡ προσδοκία τῶν ἐκλογῶν καὶ ἡ πρὸς ταύτας παρασκευή, ὅπως δώσῃ ζωὴν εἰς τὰ δημόσια κέντρα, κίνησιν εἰς τὰς πόλεις, ὕλην εἰς τὰς συζητήσεις. Ἡρχίσαν πάλιν ὅλοι, ἄνευ διακρίσεως φύλου καὶ ἡλικίας, νὰ συγκινῶνται, νὰ ἐξάπτωνται, νὰ κεραυνοβολῶσιν ἀλλήλους, οἱ ἀντιθέτων κομμάτων, δι' ἀποστροφῶν δριμυτάτων, ἔστι δ' ὅτε

καὶ δι' ὀλίγου ξυλοκοπήματος, ὡς ἐν ἐπιλόγῳ. Μόνον οἱ διευθύνονται τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ καφενειῶν εἶχον ἀφορμὰς δυσαρσεκείας κατὰ τῆς ἐκλογικῆς ταύτης κινήσεως, διότι πολλοὶ τῶν θαμῶνων τῶν κα-
ταστημάτων τῶν ἀπῆρχοντο εἰς τὰς ἐπαρχίας.

Ἄλλ' ἀτυχῶς, σὺν τῇ πολιτικῇ ἐξάψει, ἀνέζη καὶ τὸ πατροπαράδο-
τον ἔθιμον τῆς ὀπλοφορίας. Ὅλοι σχεδὸν οἱ μέλλοντες ἐκλογεῖς τῆς
συνταγματικῆς Ἑλλάδος ἔφερον ἱπποτικῶς τὸ ἐγχειρίδιον. Ὁ τύπος
κατήγγελλε τὴν τοιαύτην κατάστασιν καὶ ἀπῆτει παρὰ τῆς κυβερ-
νήσεως νὰ λάβῃ σύντονα μέτρα πρὸς πρόληψιν τῶν ἀπεικταίων συν-
πειῶν τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ ἱπποτισμοῦ. Ἄλλὰ τὸ ἔργον δὲν ἦτο εὐχε-
ρὲς καὶ πρὸ πάντων εἰς παραμονὰς ἐκλογῶν, ὅτε ἀσπασμούς καὶ ὑπο-
σχέσεις μόνον ἐπιδαφιλεύουσιν εἰς τοὺς διαθέτοντας ψήφους. Ἐπὶ τῇ
διαδόσει μάλιστα, ὅτι ἐπέκειτο γενικὸς τῶν κατοίκων τῆς πρωτευού-
σης ἀφοπλισμὸς, ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς καὶ ὑποψήφιος βουλευτὴς
Καλλέργης, ἔσπευσε νὰ διαμαρτυρηθῇ διὰ προκηρύξεως πρὸς τὸν λαόν,
ὅτι κακοβούλως διεδίδετο ἡ τοιαύτη περὶ γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ βλα-
σφημία, καθότι οὗτος θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς ἔχοντας μετᾶλλιον τῆς
σεπτεμβριανῆς μεταπολιτεύσεως νὰ φέρωσιν ἐν ὑπερηφανίᾳ τὰ ὄπλα τῶν.

* *

Ὁ Μαυροκορδάτος ἦτο ἀρχηγὸς τῶν Μπαρλαίων, δηλονότι τῆς
μερίδος ἐκείνης, ἣτις τὴν ἐθνικὴν πρόσδον καὶ εὐημερίαν ἀπεξεδέχετο
τῇ συνδρομῇ τῆς Ἀγγλίας. Ἄνῆρ πολιτικὸς κράτιστος, θετικὸς τὸν
χαρακτῆρα καὶ τὴν μόρφωσιν, σοβαρὸς τὸ ἦθος καὶ ἐντιμότητος, ἐκρίθη
ὁ πάντων καταλληλότερος, ὅπως διευθύνῃ τὸ πρῶτον συνταγματικὸν
ὑπουργεῖον καὶ ἀνεδέχθη τὴν ἀρχὴν εἰς τόσον δυσχερεῖς ἡμέρας, ἐμ-
πνεόμενος ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας ἵνα νέας παράσχῃ τῇ πατρίδι ἐκδου-
λεύσεις.

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς μοσχομαγγιτικῆς μερίδος Ἰ. Κωλέττης, ἠρνήθη μὲν
νὰ συμπράξῃ αὐτῷ ἀμέσως, ἀλλὰ τῷ ὑπεσχέθη, ὅτι ἤθελεν ὑποστη-
ρίξει τὴν ὑπ' αὐτὸν μονομερῆ κυβέρνησιν. Τὴν αὐτὴν δ' ὑπόσχεσιν ἐ-
πανέλαθε καὶ ὁ τῆς Γαλλίας πρεσβευτὴς Πισκατόρης. Εἰς τὸν Κω-
λέττην προσεφέρετο ἡ προεδρεία τῆς μελλούσης Βουλῆς καὶ θέσις εἰς
τὸν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ὑπουργικὸν συνδυασμόν. Ἄλλ' ὁ πολὺς Ἡπει-
ρώτης οὐδέποτε εἶχε σοβαρῶς ἀποφασίσει νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐν τῇ
ἀρχῇ ἐνίσχυσιν καὶ διαμονὴν τοῦ Μαυροκορδάτου. Πιθανῶς ὅμως ἤ-
θελεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐπαγγελθῆ τὸν φίλον τοῦ ὑπουργεῖου καὶ ταχθῆ
μετ' αὐτοῦ κατὰ τὸν ἐπικείμενον ἐκλογικὸν ἀγῶνα, χάριν τοῦ Γκιζῶ

ἐπιδιώκοντας ἐπιμόνως τότε τὴν μετὰ τῆς Ἀγγλίας συνεννόησιν, ἄν μὴ σημαίνοντες φίλοι του, καὶ ἰδίως ὁ μέγα τότε ἐν Ἀθήναις ἰσχύων Δ. Καλλιφρονᾶς, δὲν ἀπεκήρυττον τὴν μετὰ τῆς ἀγγλικῆς μερίδος σύμπραξιν καὶ δὲν ἠπέιλουν, ὅτι ἤθελον ἐγκαταλείπει τὸν ἀρχηγόν των κατὰ τὰς ἐκλογάς, ἐν ἣ περιπτώσει οὗτος δὲν ἐκήρυττε φανερόν καὶ ἄσπονδον τὸν ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως πόλεμον. Εἶχε δὲ ἤδη συνδυσασθῆ ὁ Καλλιφρονᾶς μετὰ τοῦ προϊσταμένου τῆς ῥωσικῆς μερίδος Μεταξᾶ.

Ὁ Κωλέττης ἠνόησε τότε ὅτι ὤφειλεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ ρίψη τὸ προσωπεῖον καὶ λάβῃ ἀπέναντι τῆς κυβερνήσεως τὴν στάσιν, τὴν ὁποῖαν καὶ ἡ ἐνδόμυχος αὐτοῦ ἐπιθυμία καὶ τῶν φίλων του ἡ ἐπιμονὴ τῶ ὑπεδείκνυον, οὕτω δὲ περὶ τὰς παραμονάς τῆς ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐκλογῆς ἐτάχθη ἀπροκλύπτως εἰς τῆς ἀντιπολιτεύσεως τὸν συνδυσασμόν.

* *

Ἡ κυβέρνησις εἶχε νὰ παλαίσῃ πρὸς ἰσχυροτάτην ἀντιπολίτευσιν, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν ἐπηύξανον αἱ ἀκαταλόγιστοι τῶν φίλων ἀξιώσεις, διὰ τὸ δυσεκπλήρωτον τῶν ὁποίων ἀπέκτα καθ' ἐκάστην ἐχθρὸς πολὺ τῶν παλαιῶν φανατικωτέρους. Ἦναγκάζετο προσέτι νὰ παρακολουθῆ τὰς ἐν ταῖς κατωτέραις τάξεσιν ἐπιδρομάς τῶν ψηφοθηρῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἵτινες διὰ μυρίων κωμικῶς ψευδῶν διαδόσεων διέθετον τοὺς ἀπλουστέρους εἰς μῖσος ἐναντίον παντὸς φίλα τῶ Μαυροκορδάτῳ φρονούντος ὑποψηφίου. Σὺν τοῖς ἄλλοις, μικροῖς τε καὶ μεγάλοις, διεκήρυττον, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον ἐσκόπει νὰ προσαρτήσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀγγλίαν, προσβάλλῃ δὲ καὶ καταλύσῃ τὴν ὀρθόδοξον τοῦ λαοῦ θρησκείαν, εἰσάγον τὸν καλθινισμόν, καὶ ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κυρίως τεῖνον, προσεπάθει νὰ ὑποκλέπτῃ τῶν ἐκλογέων τὰς ψήφους, διαφθείρουσα τὰς συνειδήσεις καὶ ἐξαναγκάζουσα διὰ τῆς λόγῃς.

Πρὸς τοιοῦτους ὅμως ἀντιπάλους ὁ Μαυροκορδάτος δὲν ἦτο ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος ὅπως ἀντεπεξέλθῃ. Δὲν εἶχε τὸ σθένος τῆς ἀποφάσεως τόσον μέγα, ὥστε νὰ παλαίσῃ βῆμα πρὸς βῆμα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ κτυπήσῃ αὐτὸν δι' ὄλων τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ἡ κυβέρνησις, ἔστω καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς νομιμότητος μόνον. Μετὰ δειλίας ἀναλαβὼν τὴν ἀρχήν, μετὰ δειλίας διεξήγαγε καὶ τὴν ἐκλογικὴν πάλην, ἐπιεικῆς πολλακίς δεικνύμενος πρὸς ἀπηνεῖς πολεμίους καὶ ἀδρανῆς ἀπέναντι τῆς λυσσαλέας ἐκείνων δραστηριότητος.

Ἐὰν ὁ Κωλέττης διεχειρίζετο τὴν ἀρχὴν κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας,

βεβαίως ἡ ἀντιπολίτευσις δὲν ἤθελεν ὑψώσει τόσῳ θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν· ἂν δὲ ἐνοθεύοντο αἱ ἐκλογαί, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νοθείας θ' ἀπέβαινε ἀσφαλῶς ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως.

Ἄλλ' ἡ ἀντιπολίτευσις δὲν ἀνέπτυξε τὸ δίκτυον τῆς συκοφαντίας μόνον ἐπὶ τοῦ ἐκλογικοῦ ἐδάφους· καὶ εἰς ὀχλαγωγίας, καὶ εἰς στάσεις, καὶ εἰς ἐνόπλους κατὰ τῆς ἀρχῆς ἐπιθέσεις προέβη, ἐπισπεύδουσα παντὶ μέσῳ τῆς κυβερνήσεως τὴν ἀνατροπὴν πρὶν τοῦ πέρατος τῶν ἐκλογῶν.

*
* *

Ἐν Ἀθήναις ἐκυφορεῖτο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ μεγάλη τοῦ λαοῦ διαδήλωσις. Τὸ μέγα γεγονός εἶχεν ὀρισθῆ διατὴν 11 Ἰουνίου ἡμέραν Κυριακὴν. Ὁ καιρὸς ἦτο εὖδιος. Ἀπὸ τῆς 5ης ὥρας μ. μ. ὁ κόσμος ἤρξατο χυνόμενος πρὸς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως, ὅπου ἐπαιάνιζεν ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ. Οὐδεὶς τῶν τακτικῶν θαμῶνων τῆς μοναδικῆς ταύτης διασκεδάσεως ἔλειπεν, ἐξαίρεσι τῶν βασιλέων. Τὸ ὠραῖον φύλλον, φαῖδρον καὶ ἀμέριμον, ἐκόσμει τὴν ὁδὸν Πατησίων καὶ τὴν εὐρεῖαν τοῦ Πολυγώνου ἑκτασιν. Τὰ φέσια ἡμιλλῶντο πρὸς τοὺς πῖλους καὶ τὰ καλεμεριὰ, ἐνῶ τὰ ῥιπίδια ἐκινουῦντο ὡς πολύχρωμα χρυσαλλίδων τάγματα. Τὰ μόνα παράδοξα φαινόμενα τῆς ἐσπέρας αὐτῆς ἦσαν ἡ ἀπουσία τῶν βασιλέων, αἱ πυκναὶ περιπολῖαι ἐφίππου στρατοῦ, καὶ τὸ ἐκ δεκαπέντε ἀξιωματικῶν, φερόντων τῆς ὑπηρεσίας τὰ σήματα, ἐπιτελεῖον τοῦ στρ. διοικητοῦ Καλλέργη.

Κατὰ τὰς πληροφορίας τῆς κυβερνήσεως ἡ διαδήλωσις ἐμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἐν αὐτῷ τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως, καὶ ἦν στιγμὴν θὰ ἔφθανεν ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς, ἵνα δοθῆ οὕτω χαρακτήρ αὐθορμητοῦ τοῦ λαοῦ ἐκδηλώσεως εἰς τὴν πρὸ τόσων ἐβδομάδων μελετωμένην ὑπαίθριον ἀποδοκιμασίαν τῆς κυβερνήσεως.

Ἄλλ' ὁ Ὄθων ἔκρινε φρόνιμον νὰ ἐκτραπῆ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τῆς κυριακῆς συνηθείας του, πρὸς μεγάλην λύπην καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ περιπάτου καὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἵτινες ἄμα ἐνόησαντες τοῦτο, ἔλαβον τὴν πρὸς τὰ ἀνάκτορα. Ἀλλὰ καὶ ὁ Καλλέργης, εἰδοποιηθεὶς ἐγκαίρως, κατέλιπε μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του καὶ τῶν ἐφίππων χωροφυλάκων καλπάζων τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως, καὶ ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ πρὸ τῶν διαδηλωτῶν εἰς τὸ σημεῖον τῆς διευθύνσεώς των, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου τοῦ ἐν τῇ μουσικῇ πλῆθος, ἀντιληφθὲν τῆς ἐσπευσμένης τοῦ στρ. διοικητοῦ ἀναχωρήσεως, ἔσπευδε καὶ αὐτὸ πυκνὸν νὰ παρακολουθήσῃ τὰ γινόμενα καὶ εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν του.

Οὕτως, ἐντὸς ὀλίγου, αἱ πρὸς τὰ ἀνάκτορα ὁδοὶ ἐπληρώθησαν, ἐνῶ

ὁ στρατὸς κατελάμβανε τὰς καταλλήλους θέσεις, ἵνα παρακωλύσῃ τῆς διαδηλώσεως τὴν πρόοδον. Ὁ Καλλέργης, ἰστάμενος πρὸ τοῦ νῦν ξενοδοχείου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἐκάλεσε τὸ πλῆθος ν' ἀνακόψῃ πορείαν καὶ διαλυθῇ ἡσύχως. Ἀλλὰ τότε κραυγαί, κάτω ἢ κυβέρνησις, ἐξερράγησαν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ κινήσῃ πρὸς τὰ ὀπίσω. Ὁ Καλλέργης βλέπων ὅτι, οἱ λόγοι δὲν ἴσχυον νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διαταγῶν, τὰς ὁποίας εἶχε λάβει, διέταξε τὸν στρατὸν ἵνα βίᾳ ἀπελάσῃ καὶ διασκορπίσῃ τὴν ὀχλαγωγίαν. Τότε δὲ κοπετὸς καὶ θρηῖνος ἀντήχησεν. Ἄνδρες, γυναῖκες, νῆπια ἐκυλίωντο εἰς τὸ ἔδαφος ἐν τῇ σπουδῇ τῆς φυγῆς, ἐνῶ αἱ σπάθαι τῶν χωροφυλάκων καὶ οἱ πόδες τῶν ἵππων τῶν ἔδιδον βραγδαῖα συνταγματικῆς ἐγκρατείας μαθήματα εἰς τὸ πολύμορφον ἐκεῖνο πλῆθος.

Μετὰ τινὰ ὥραν ἐπὶ τοῦ ἐρήμου πλέον πεδίου τῆς μάχης ἀνευρίσκοντο τὰ ἴχνη αἱμάτων καὶ τὰ πτώματα πύλων τινῶν καὶ φεσίων καὶ ὑποδημάτων, ἡρωϊκῶς πεσόντων εἰς τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα τῆς πολιτικῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης περιεργείας.

Αὕτη ἦτο ἡ πρώτη καὶ τελευταία περίστασις, καθ' ἣν ἡ κυβέρνησις ἀπεφάσισε καὶ ἠδυνήθη νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ πρὸς τὴν ἐξουσίαν σέβας τοῖς ἀντιπάλοις τῆς.

*
*
*

Ἡ ὀχλαγωγία αὕτη ἀπέβη λοιπὸν ἄκαρπος, ἀλλὰ τὸ πείσμα τῶν ἀνθυπουργικῶν δὲν καταπραῦνετο. Φόνοι καὶ συγκρούσεις ἠγγέλλοντο πανταχόθεν τοῦ κράτους, ἐνῶ ἀναρχικὰ κινήματα ἐξερρήγνυντο ἐν Μάνη, Τριπόλει, Ἀκαρνανίᾳ.

Εἰς τὴν Μάνην, οἱ ὑποψήφιοι βουλευταὶ ἠθέλησαν νὰ μεταβάλωσι τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς, εἰς ἀγῶνα ἐνόπλου ἐπικρατήσεως. Οἱ Μαυρομιχάλοι, ὁ Πιερράκος, ὁ Γρηγοράκης, ἀπετέλεσαν ἴδιον ἕκαστος στρατόπεδον, καὶ ἐξέθετον εἰς τὴν δεινοτέραν τῶν κρίσεων τοῦ τόπου τὴν ἀσφάλειαν. Ἀπεστάλη τότε ὁ στρατηγὸς Κίτσος Τζαβέλας, ὅπως ἐξομαλύνῃ τὰς διενέξεις καὶ ἐπαναφέρῃ τὴν κλονιζομένην τάξιν, τοῦθ' ὅπερ πράγματι κατώρθωσε, καταστείλας τὴν ἐξαψιν καὶ διακλύσας τὰ ἔνοπλα στίφη. Ἠναγκάσθη δὲ ἡ κυβέρνησις νὰ λάβῃ τὸ γενικὸν μέτρον, ἵνα καλέσῃ εἰς Ἀθήνας ἅπαντας τοὺς ἐν Μάνη κομματάρχας, τοὺς διατελοῦντας εἰς στρατιωτικὴν ἢ πολιτικὴν ὑπηρεσίαν, καὶ ἀπαγορεύσῃ αὐτοῖς αὐστηρῶς τὴν εἰς τὰς ἰδίας ἐπαρχίας ἐπάνοδον.

Ἐν Ἀκαρνανίᾳ, ὁ στρατηγὸς Θ. Γρίβας, παρακολουθούμενος ὑπὸ

ἐνόπλων παλληκαράδων, περιήρχετο τὴν ἐπαρχίαν καὶ ψηφοθηρῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, παρώρμα τὸν λαὸν εἰς ἀποστασίαν κατὰ τοῦ καθεστῶτος. Ἡ κυβέρνησις, μὴ θέλουσα νὰ ἐκτραχύνῃ τὰ πράγματα, καὶ φοβουμένη ὅτι ἤθελε δώσει τροφήν εἰς νέας κατ' αὐτῆς αἰτιάσεις ἐπὶ ἐπεμβάσει-
 σιν, ἔκρινε προτιμότερον δι' ἡπίου τρόπου νὰ σταματήσῃ τὸν ἐπικίν-
 δυνον αὐτὸν τοῦ στρατηγοῦ περίπατον, καὶ ἐνετείλατο τὸν ἐν Ἀκαρ-
 νανίᾳ ὑπομοίραρχον, ἵνα κοινοποιήσῃ εἰς αὐτὸν διαταγὴν τῆς, ἣτις τὸν
 ἐκάλει εἰς Ἀθήνας. Ὁ Γρίβας ἠρνήθη ν' ἀποδεχθῇ τὴν πρόσκλησιν
 τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ὑπακούει εἰς
 τὴν κυβέρνησιν, ἀπελθὼν δ' εἰς Ναυπακτίαν ὠχυρώθη εἰς τὸ χωρίον
 Ἀβαρίκον, ὅπως ἀμυνθῇ ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ. Τότε τὸ
 Ὑπουργεῖον ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ συνδιαλλακτι-
 κὸν τάλαντον τοῦ στρατηγοῦ Κίτσου Τσαβέλλα, καὶ διορίσασα αὐτὸν
 ἀρχηγὸν τοῦ ἐν Αἰτωλοακαρνανίᾳ στρατοῦ, τῷ ἔδωκεν ὀδηγίας, ἵνα
 καλέσῃ φιλικῶς τὸν Γρίβαν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς Ἀθήνας, ἐν περι-
 πτώσει δὲ ἀπειθείας ποιήσῃται χρῆσιν βίας κατ' αὐτοῦ.

Μὴ ὄντος ἐτοίμου τοῦ πολεμικοῦ Ὀθωνος, ὁ Πισκατόρης προσέφερε
 προθύμως γαλλικὸν ἀτμόπλοιον, ἐφ' οὗ ὁ Τσαβέλλας ἀπέπλευσεν εἰς
 Ναυπακτον. Ἐκεῖθεν δι' ἐπιστολῆς ἐκάλεσε τὸν Γρίβαν νὰ προσέλθῃ
 αὐτῷ ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει ὅτι οὐδεμίαν θὰ ὑφίστατο καταδίωξιν. Εἰς
 τὴν πρόσκλησιν ταύτην ὁ ἐν Ἀβαρίκῳ ὠχυρωμένος στρατηγὸς ἀπήν-
 τησεν ἠπίως, ἰσχυρισθεὶς ὅτι, οὐδέποτε εἶχε κατὰ νοῦν ν' ἀπειθήσῃ
 πρὸς τὴν κυβέρνησιν, ἀλλ' ὅτι ἠναγκάσθη νὰ διατηρῇ ἐνόπλους περὶ
 αὐτὸν ἄνδρας καὶ ὀχυρωθῇ, ἵνα ἀμύνηται κατὰ τοῦ ἐν Ἀκαρνανίᾳ
 στρατοῦ, διατελοῦντος ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἐχθροῦ
 Στράτου. Πράγματι δὲ προσῆλθεν εἰς τὸν Τσαβέλλαν καὶ ἔφθασε μετ'
 αὐτοῦ εἰς Πειραιᾶ ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ πολεμικοῦ.

Ἄλλ' ἐν Ἀθήναις εἶχεν ἤδη ἐκδοθῆ ἑναντίον αὐτοῦ ἔνταλμα συλ-
 λήψεως, τὸ ὁποῖον ἔδει εὐθὺς ἄμα τῇ ἀφίξει του νὰ ἐκτελεσθῇ. Μαθὼν
 τοῦτο ὁ Γρίβας ἐζήτησε τὴν προστασίαν τῆς Γαλλικῆς σημαίας, ὁ
 δὲ πλοίαρχος προθύμως παρέσχεν αὐτῷ ταύτην ἀρνηθεὶς νὰ τὸν παρα-
 δώσῃ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, εὐρίσκετο ἐπὶ γαλλικοῦ ἐδάφους καὶ δὲν
 ἠδύνατο ἢ Ἑλληνικῇ Κυβέρνησις νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ. Μάτην
 ἐγένετο ἡ παρατήρησις, ὅτι τὸ γαλλικὸν πλοῖον εὐρισκόμενον κατὰ τὴν
 περίστασιν ταύτην ἐν ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, δὲν εἶχε
 δικαίωμα ν' ἀρνηθῇ τὴν παράδοσιν ἑλληνος ὑποδίκου ἐπικαλούμενον
 τὰς διατάξεις τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Ἡ Γαλλικὴ πρεσβεία ἔμενεν

ἀκαμπτος, μετὰ τινας δὲ ἡμέρας τὸ γαλλικὸν πολεμικὸν ἀπέπλεεν εἰς Αἴγυπτον φέρον μακρὰν τῶν ὀνύχων τῆς Ἑλληνικῆς δικαιοσύνης τὸν ἀπειθήσαντα στρατηγόν.

Τὸ πραξικόπημα τοῦτο ἀπεδείκνυε τρανῶς ὅτι, ὁ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως ἀντιπρόσωπος, λησμονῶν τὰς πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον ὑποσχέσεις του, ὑπεστήριζεν ἤδη ἐνθέρμως τὸν κατ' αὐτοῦ ἀγῶνα. Τοσοῦτον δ' ἐπὶ τούτῳ ἐχολώθη ὁ τῆς Ἀγγλίας πρεσβευτῆς Λαῦνος, ὥστε διέκοψε πᾶσαν μετὰ τοῦ Πισκατόρη σχέσιν.

Τὴν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καταδίωξιν τοῦ Γρίβα ἠκολούθησεν ἡ παραίτησις τοῦ στρατηγοῦ Τσαβέλλα ἀπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Αἰτωλοακαρνανίᾳ στρατοῦ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, οὗτος συμφώνως δῆθεν πρὸς τὰς ὁδηγίας τοῦ ὑπουργοῦ, εἶχεν ὑποσχεθῆ ἐπὶ τιμῇ εἰς τὸν Γρίβαν πλήρη ἀμνηστείαν, ὅτι δὲ ἀθετοῦσα ἤδη ἡ κυβέρνησις τὰς ὁδηγίας ἐκεῖνας, ἐξέθετεν αὐτὸν ἀπέναντι ἀγαπητοῦ συναδέλφου.

* *

Ἀποτυχοῦσα ἡ ἀντιπολίτευσις νὰ φθάσῃ εἰς θετικόν τι καὶ ἄμεσον κατὰ κυβερνήσεως ἀποτέλεσμα διὰ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐξεγέρσεων, ἀπεφάσισε νὰ συγκεντρώσῃ ὅλην τὴν ἐπίθεσιν ἐν Ἀθήναις ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἐκλογῆς.

Ἐν τοῖς περιχώροις αἱ ἀταξίαι διεδέχοντο ἀλλήλας. Ἐν τῷ δήμῳ Φυλῆς ἐξήκοντα ὀπλοφόροι σταλέντες ὑπὸ τοῦ Δ. Καλλιφρονᾶ ἐξέβαλον τοῦ τόπου τῆς ψηφοφορίας τὸν δήμαρχον καὶ τὴν ἐφορευτικὴν ἐπιτροπὴν καὶ ἐνήργησαν μόνοι καὶ κατὰ βούλησιν τὴν ἐκλογὴν. Ἐδῶ ἐξυλοκοποῦντο χωροφύλακες, ἐκεῖ ἐφονεύοντο πολῖται.

Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἐρρήγνυον κραυγὰς διαμαρτυρίας ἐναντίον τῶν ἐπεμβάσεων τῆς ἀρχῆς, ἡ κυβέρνησις ἐκήρυττεν ὅτι οὐδὲ πόρρωθεν ἠγνοεῖ νὰ ἐκβιάσῃ τῶν ἐκλογέων τὴν θέλησιν, ἀπένιπτε δὲ τὰς χεῖρας πρὸ τῶν τελομένων παρὰ τῆς ἀντιπολιτεύσεως ὀργίων.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἤρξατο καὶ ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν ἡ ψηφοφορία. Ἀπὸ τῆς πρώτης δὲ ἡμέρας ἔξωθεν τοῦ ναοῦ τῆς ἀγίας Εἰρήνης, τόπον τῆς ψηφοφορίας, τὰ δύο κόμματα εἶχον τοποθετήσει τοὺς κουτσαβάκκηδες φίλους των, ἀπειλητικὸς καὶ ἐτοιμὸς ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἐπικαλῶνται τὴν συνδρομὴν τῆς ἀγίας μαγγούρας ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρως τῶν ἐκλογέων θελήσεως. Ἀλλὰ τὸ μεγάλο πανηγῦρι ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν τὴν τετάρτην τῆς ψηφοφορίας ἡμέραν. Οἱ κουτσαβάκιδες ἐφαίνοντο παρὰ ποτε ἐξημμένοι. Μόλις ἐπρόβαλλεν ἡ μορφή ἐκλογέως, ἀμφοτέρωθεν ἐπέπιπτον κατ' αὐτοῦ ζητοῦντες νὰ τῷ ἀρπάσωσι

τὸ ψηφοδέλιον καὶ τῷ ἐγχειρίσωσιν ἕκαστος τὸ ἴδιον. Ζήτω καὶ ριοῦχα, ὕβρεις προκλητικαὶ καὶ βλασφημίαι κλασικώταται ἐπηκολούθουν ἕκαστην τοιοῦτου εἶδους ἔφοδον. Ἄλλ' ὁ θόρυβος ηὔξησεν ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ Δημάρχου, τὸν ὁποῖον οἱ ἀντιπολιτευόμενοι, ὄντες πολυπληθέστεροι καὶ θρασύτεροι, ὑπεδέχθησαν μὲ βροντόφωνα ριοῦχα καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν κακὴν κακῶς. Μετ' ὀλίγον διέβαιναν ἐφ' ἀμάξης ὁ συντάκτης τοῦ Πρωῖνου Κήρυκος Ὁρφανίδης· οἱ βροπαλοφόροι ὤρμησαν, καὶ καταβιάσαντες τῆς ἀμάξης τὸν νεαρὸν δημοσιογράφον, ἔγραψαν παρὰ ἕν τεσσαράκοντα ἄρθρα ἐπὶ τῆς βράχειώς του. Ὁ κύριος ἦρας τῆς ἐπιθέσεως ταύτης, Παζινὸς τοῦνομα, εὕρισκε μετ' ὀλίγον τὰ ἐπιχειρήματα τῆς αὐθαδείας του. Πληγώσας διὰ μαχαίρας ἕτερον τινα πολίτην, ἀποπειραθέντα νὰ τῷ ἀρπάσῃ τὸ ψηφοδέλιόν του, ἐπυροβολήθη παρ' αὐτοῦ καὶ ἔπεσε τραυματισθείς, τότε δὲ ἄλλοι ἀνασπάσαντες τὰς μαχαίρας τὸν ἀπετελείωσαν.

Ἐν τούτοις μετ' ὀλίγον ἐλάμβανε χώραν ἡ μᾶλλον θορυβώδης καὶ ἀποτελεσματικὴ σκηνή. Οἱ φρουροὶ ἀπώθησάν τινας, ἀτακτοῦντας, πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς τοῦ ναοῦ, οὗτοι δὲ θεωρήσαντες ἑαυτοὺς προσθεβλημένους ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ μοιράρχου Γενοβέλη, ὅπως τῷ ἀφαιρέσωσι τὸ ξίφος. Οἱ χωροφυλάκες ἠναγκάσθησαν νὰ παρέμβωσιν ἐκ νέου καὶ πληγώσωσιν τινας. Ἄλλὰ τοῦτο ἐπυρόλησε πλέον τῶν Καλλιφρονιστῶν τὸ αἷμα, καί, ἐπιπεσόντες, ἤρπασαν τὰ ὄπλα τῶν χωροφυλάκων διὰ τῶν ὁποίων τοὺς ἐξυλοκόπησαν ἀνηλεῶς.

Τότε, τῇ προτροπῇ τῶν φίλων του, ἔρχεται εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς Ἀθηνῶν καὶ κυβερνητικὸς ὑποψήφιος Δ. Καλλέργης, μεγάλης ἀπολαύων δημοτικότητος, ἕνεκα τῶν ἀναμνήσεων τῆς σεπτεμβριανῆς μεταπολιτεύσεως. Γιούχα, συριγμοὶ καὶ Ζήτω, ἀναμιῆ ἐκρήγνυνται ἀκατάπαυστα, χεὶρ δὲ δολοφόνος ἐγείρεται κατ' αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὡς ἐκ θαύματος σωθεὶς, καταφεύγει εἰς τὸν παρακείμενον οἶκον Γεωργούλα. Οὕτως ἡ ὀχλαγωγία ἔφθανεν εἰς τὸ ἔπακρον, ὅτε αἰφνης ἐμφανίζεται ὁ Δ. Καλλιφρονᾶς καὶ ἀποπειρᾶται νὰ καθησυχάσῃ τοὺς ἔμμανεῖς πλέον πολίτας, ἀλλ' οὗτοι ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκβάλλουσι νέου ῥυθμοῦ κραυγᾶς : *σε' ἀνάκτορα, σε' ἀνάκτορα*. Ὁ Καλλιφρονᾶς αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπεθύμει καί, θεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν φίλων του ἐκκινεῖ μετ' αὐτῶν πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα ζητήσωσι παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν πτώσιν τῆς κυβερνήσεως, ἣτις ὁμολογουμένως ὄφειλε νὰ πέσῃ, ἀφοῦ τόσοσιν ἀδρανῶς καὶ περιφόβως ἐκράτει τοὺς οἴκους τῆς ἐξουσίας, ὥστε ἐπέτρεπεν εἰς ὀλίγους ταραξίους νὰ

ἐκρέπωνται εἰς μυρίας κατὰ τῶν νόμων ἀσελγείας καὶ ἐμβάλλουσιν εἰς τρόμον δλόκληρον τὴν πόλιν.

Ἐν τῇ ὁδῷ Ἑρμοῦ φαίνεται βασιλικὸν ὄχημα, φέρον τὸν βασιλέα· οἱ διαδηλωταὶ ἀναγκάζουσι τὸν ἡνίοχον νὰ σταματήσῃ τοὺς ἵππους, ἐνῶ πῖλοι, μανδήλια, φέσια καὶ φωναὶ κάτω ἢ κυβέρητος πάλλουσιν ἀπαύστως εἰς τοὺς ἀέρας. Ὁ Ὅθων κινήσας καταφατικῶς τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ πλῆθος, λαμβάνει τὴν ἄδειαν ν' ἀπέλθῃ. Πρὸς τὸ ἐσπέρας δὲ γίνεται γνωστὸν ὅτι, ὁ Μαυροκορδάτος παρητήθη καὶ ὁ Κωλέττης ἐκλήθη νὰ σχηματίσῃ τὴν νέαν κυβέρνησιν.

Ἄλλὰ καὶ πρὶν ἢ ἡ ὀχλαγωγία αὕτη λάβῃ χώραν, ὁ Μαυροκορδάτος ἐσκόπει νὰ ὑποβάλλῃ τὴν παραίτησίν του, νομίζων, ὅτι δὲν ἔχαιρε πλέον τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Βασιλέως, διότι οὗτος, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὑπουργείου, ἐπέτρεψεν εἰς τὸν διαγγελέα του Δ. Μαυρομιχάλην νὰ μεταβῇ εἰς Μάνην, ἐναντίον τοῦ γενικοῦ μέτρου, τὸ ὁποῖον εἶχε ληφθῆ, ὅπως οὐδενὶ στρατιωτικῷ ἢ πολιτικῷ ὑπαλλήλῳ, ἰσχύοντι ἐν Μάνη, ἐπιτραπῆ ἢ ἐκείσε μεταβάσας πρὶν τοῦ πέρατος τῶν ἐκλογῶν.

Ἐπελθούσης τῆς ὑπουργικῆς κρίσεως, ἡ συνέχισις τῆς ἐκλογῆς ἀνεβλήθη μέχρι τοῦ σχηματισμοῦ τῆς νέας κυβερνήσεως.

Τοιαύτη ἐν ἀτέχνῳ σκιαγραφίᾳ ἢ πρώτῃ ἐν Ἑλλάδι βουλευτικῇ ἐκλογῇ, ἐκ γενικῆς μὲν ἀπόψεως πλήρης παροξυσμῶν καὶ καταχρήσεων, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐπαρκῶς ὁμαλή, ὡς ἀπαρχὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ βίου λαοῦ, μόνις ἀπαλλαγέντος μακραιωνος δουλείας καὶ ἔχοντος ἐτι ἀχαλίνωτα τὰ πάθη καὶ τὴν πολιτικὴν συνείδησιν ἀκατάρτιστον.

1890

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΟΒΟΥΜΑΙ

Τῷ Ἀλφρέδῳ Στίβενς

Σ' ἀγάπησα, κι' ἐλόγησα τὰ οὐράνια νὰ σιμώσω
 Κι' ἂν ἴσως βρῶ παράδεισο καὶ τὴν ζωὴν νὰ δώσω . .
 Σ' ἀγάπησα, κι' εἶχα φτερὰ σαῖταις κι' ἐπετοῦσα
 Ἄητό μ' ἐκράζαν τὰ πουλιά, κι' ἀδέλφια τὰ καλοῦσα.
 Σ' ἀγάπησα, ἦταν ἀνοιξίς καὶ ἡ γῆ γεμάτη ρόδα
 Κι' ἀναγαλλιάζαν τὰ στοιχειά, καὶ ἡ πλάσις ὅλη εὐώδα.